

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a **SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT** Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egyívnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. nép-
oktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 filler (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fel oldal 16.— | nyolczad oldal ... 4.—

A díjak előre belsűdendők a Szent-István-Társulathoz.

Kántortanítóink nyugdíj sérelmei.

Sokszor és sokat írunk, tanácskoztunk már a kántortanítók sérelméről, de eredménye a sok jogos panasznak még mindig nem mutatkozik. A legutóbbi ügyszeretet adja ismét kezünkbe a tollat, hogy föllevenítsük az elhangzott sérelmeket, még pedig oly formában, hogy azonnal rámutatunk az orvoslás módjára is. Tesszük ezt pedig azért is, mert az 1891. XLIII. t.-c. 15. §-a nyíltan és határozottan kimondta, hogy 10 év múlva a törvény revidiáltatni fog és ma már 1901. év régen elmúlt, de az új nyugdíj-törvényt még csak javaslatban sem ismerjük. Mi tehát azokra az intézkedésekre mutatunk rá, amelyek a kántortanítók javára a jelen törvény alapján is megtehetőek.

Kántortanítóink legnagyobb sérelme az, hogy kántori és tanítói fizetésüket nem számítják be együttesen a nyugdíjigény megállapításánál a nyugdíj alapját tevő fizetésbe.

Ha a díjlevélben fel is van tüntetve külön a tisztán kántori és tanítói fizetés, akkor csak a fele fizetést veszik alapul, így 800 kor. együttes fizetésből 400 koronát.

Ha a díjlevélben a kántori és tanítói fizetés külön-külön föl van tüntetve, akkor csak a tisztán tanítói fizetés képezi a nyugdíjigény alapját, pl. 800 koronából mondjuk 200, 300, 400 avagy 500 korona.

Ha pedig ki van tüntetve a tisztán tanítói jövedelem és a többi vegyes jövedelemnek van fölve, akkor is az együttes jövedelemnek csak felét számítják a tisztán tanítói jövedelemhez, ami ismét kitéhet 400, 500 koronát.

És mi rámutatunk, hogy ez törvényellenes eljárás, törvényellenes, mert az 1891. évi nyugdíj-törvény fenti intézkedéseit hatályon kívül helyezi az 1893. évi XXVI. t.-cikk 8. §-sa, mely határozottan és nyíltan rendelkezik: *«Ha a hitfelekezeti tanító az 1868. XXXVIII. t.-c. 141. §-nak harmadik bekezdése értelmében a kántori teendőket is végzi, a tanítói fizetés megállapításakor a*

tanítói és kántori járandóságok együttesen tanítói fizetésnek veendőek».

Ebből az következik, hogy a törvényhozó testület világos rendelkezését nem hajtották végre a tanügyi kormányok és eltűrték, hogy a nyugdíj-bizottság az 1893. évi XXVI. t.-c. 8. §-ának rendelkezése után is, annak ellenére a kántortanítói jövedelmet ne tekintse tanítói fizetésnek. S mert az újabban hozott törvényes intézkedés a régebbit módosítja, adjon ki a tanügyi kormány rendeletet a nyugdíj-bizottságnak, mely meghagyja, hogy a kántortanítók kántori és tanítói fizetését együttesen tanítói fizetésnek tekintse és azt teljes összegében számítsa a nyugdíjigény alapjául. És ez törvényes intézkedés lesz, mely megszünteti a sok ezer kántortanító legsúlyosabb sérelmét.

Avagy, ha ezt nem teszi, akkor vonja vissza azt a rendeletét, amely azt mondja, hogy ott, ahol a tanítói és kántori együttes jövedelem eléri a törvényes 600—800 kor. minimumot, államszegély nem kérelmezhető. Azaz mondja ki, hogy a kántortanítók tisztán tanítói fizetése — tekintet nélkül a kántori jövedelemre — 600, illetve 800 kor. törvényes minimumra kiegészítendő. Az állam amúgy sem tudja be a maga tanítóinak fizetésébe, ha azok történetesen kántori jövedelmet is huznak.

Ugyancsak az 1891. évi XLIII. t.-c. 3. §-sa előírja, hogy a tanító nyugdíja — tekintet nélkül beszámítható fizetésére — nem lehet kevesebb 600 koronánál s így minden tanító az 1891. évi XLIII. t.-c. megjelenése után 600 korona nyugdíjra vétetett föl, belizetvén a többlét után az ötszázalékos belépési díjat. De ugyanczt fizetik azok is, akik újabban lesznek mint kántortanítók az alap tagjaivá. Már most az 1893. évi fizetési törvény megállapította az 5 × 5 évenként esedékes évötödös korpótléket. Mi volt természetesebb, minthogy a 600 koronás nyugdíj jogosultsággal bíró kántortanítók nemcsak azért örültek a korpótléknak, mert fizetésük ötvenként 100—100 koronával nagyobbodik, hanem azt is úgy tudták, hogy nyugdíjjogosultságuk is ugyanannyival fog nagyobbodni. De mi történt? Fáj a lelkem, mi-

kor ezt leírom. Azon kántortanítóknál, akiknél a felezés, vagy az összeírás szerint a beszámítható tanítói fizetés nem éri el a 600 koronát, be tudnak 100–100 koronas korpótlekakat a beszámítható tanítói fizetés pótlására es fizettetnek a szegény kántortanítóval a nyugdíjalap javára a 100 korona után 50 százalékat anélkül, hogy nyugdíjigénye a 600 koronát csak egy koronával es meghaladná.

Es a különféle összeírások szerint vannak kántortanítók, akiknek tisztán tanítói fizetésük, mondjuk 200, 300, 400 koronában van megállapítva, tehát nekik csak az ötödik, negyedik, harmadik korpótlekkel fog nyugdíjigényük 100 K.-val nagyobbodni. Kérdem, hogy ennek a kormányintézkedésnek hol van a törvényes alapja? Egy forrása van: *a szeretet és méltányosság hírnöke a kántortanítók iránt*. Ezen változtatni kell, még pedig sürgetően, mert ez oly sérelem, amely folyton sorvasztja a tanítók hivatásszeretét, lelkesedését, ami nélkül pedig nem képzelhető el fejlődés a kultúra terén.

Adjon ki a tanügyi kormány rendeletet, *melyben szabja kézzel, hogy azon kántortanítóknak, kiknek tisztán tanítói fizetésük nem éri meg a 600 koronát, érvényes korpótlekát halálaktalanul a törvényben megállapított 600 korona nyugdíj minimumához számítsák*. Hogy a mostani eljárás még csak nem is logikus, mutatja az a körülmény, hogy 600 kor. után kivetik az 5° befeljesdíjat es 100 korona korpótlek után ismét az 50 -ot, anélkül, hogy azzal a 100 koronával nagyobbítanák az illetők nyugdíjigényét.

Végül sürgetjük azt is, hogy azon kántortanítók jövedelmére nézve, kiknek díjlevelébe a kántori képesítéshez nem kötött foglalkozások után járó díjak (es nem fizetés) is fölvetettek (harangoztatás, sekrestyési díj stb.) új összeírás rendelkezessek el, oly formán, hogy ezek a foglalkozások kötelezettsége es díja a díjleveléből kihalgyassék.

Kántortanítóktól addig is, míg sérelmeitek jogos orvoslást nem nyer, nemcs hivatástokhoz méltóan teljesítetek a haza es az egyház iránti kötelességet. Isten nem hagy el es a nemzet nem lehet veletek szemben háladatlan. Ügyetek gyozni fog.

Ember Károly.

Új tanítástervünk.

A nép művelődésének emelésére való törekvés es az a lázas igyekezet, hogy minél több ismeret nyújtunk, a népiskola tanítási anyagát annyira megnöveszté, hogy annak alapos földolgozása lehetetlenné vált. Csak újabb időben tisztul valamennyire az a helyes fölfogás, hogy az eredmény nem az ismeretek halmazának nagyságától, hanem a gyermek szellemi életének megismerésén alapuló *tanítástól* függ. Tisztulnak a nézetek arra nézve is, hogy mi való a népiskolába es mi nem, vagy mily mértékben. Hosszú évek tapasztalata mutatta

meg, hogy a gyakorlati életben mennyire vált be a népiskolai tanítás eredménye es mily irányt kell követnünk, hogy az eredményt kedvezőbbé tegyük. A tanulásnak, a tudásnak örökös es mód-fölött való hangoztatását mintha egy kissé megsokaituk volna es lassan-lassan crezzük már, hogy az a sok, szinte felelmetes nagy tudás, amellyel az emberiség dicsekedhetik, nem *boldogít*, hanem a ki nem elégithető igényeket fokozza csak es ezzel az elégedetlenséget terjeszti. Azért mind hangosabban szól a panasz, hogy az iskola nem *nevel*, csak a hideg értelmet gazdagítja, a szívet, az érzületet nem műveli. Ilyen súlyos helyzetnek természetes következesé az volt, hogy minden tanító a maga egyéni fölfogása szerint iparkodott a tisztuló irány törekveseit a maga hatáskörében érvényesíteni. Ahol tanítók össze-jöttek es az iskola beleletét tárgyaltak, mindenütt általános volt a nézet, hogy a törvényes követelményeknek, a tanítástervek határozatainak meg nem felelhetnek, hogy a sok ismeretnyújtás lehetetlenné teszi a kedélyképzést, időt nem enged sem a nevelés hatásosabbá tételére, sem a művészi érzek fejlesztésére, a gyakorlati kézügyességre, sem a szoros tanításon kívül eső egyéb hasznos dolgokra.

Ezen körülmények hatása alatt keletkeztek a tanítástervek *revólúciósainak* munkálatai, amelyek eredménye az, hogy új *tanítástervünk* vannak, amelyek mindazon bajokon segíteni igyekeznek, amelyeket a tanítóság föltart es megállapítják az irányt, amelyet iskoláinkban követnünk kell.

Nagy várakozással voltunk a készülő új *tanítástervünk* iránt es ime osztatlan örömmel üdvözöltük annak megjelenését. A magyar katolikus népiskolák új tanításterve érvénybe lépett es munkánkhoz a jövőben ez szabja meg irányát. Valamint a hadvezérnek megállapított tervének minden részletét ismernie kell, hogy célját elérhesse es intézkedéseit e szerint megtehesse, úgy a tanítónak is munkássága tervet nemesak tudnia kell, hanem tisztában kell lennie azon szellemmel, amely azt athatja es a *céllal*, hogy tevékenységével azt elérni törekedjék.

Amint én, tanítástervünket alapos áttanulmányozás után látom, ezen *nevezetes* munkálat *három* irányban kívánja katolikus iskolaügyünk működését vezetni. *Vallásos, nemzeti es gyakorlati* irányban.

Mi a *katolikus* hitvallásos iskola alapján állunk es ha a vallásos nevelés fontosságát — hála Istennek — már-már nemesak a felekezeti iskolákban halljuk hangoztatni, mert sok es keserű tapasztalat után a józanul es nem a napi alakulás szerint ítélő, hanem az ember rendeltetésének magasabb, eszményibb hivatásért lelkesedő társadalom is a vallásos érzület es az ebből folyó erkölcsi erő megbecsülhetetlen es semmivel sem pótolható értékét elismeri, akkor a mi *katolikus* iskoláinkban a vallásos nevelést nemesak, hogy az első helyre kell helyeznünk, hanem annak az iskola beleletének minden mozzanatában érvényt

is kell szereznünk. Ezen szempont vezette tanítástervünk készítőit, amikor a *vallásos élet tárgyainak* anyagát oly kiváló gondnal, szabatossággal és a gyermeki kedély és értelem fejlődésének megfelelő módon állapították meg. A vallásos élet tárgyai anyagának kijelölésével fölötté fontos azon két irány meghatározása, hogy a népiskolai katolikus vallásoktatásnak kettős célja van: *ismeretközli és nevelő*. Ezzel világosan megmondja, hogy mit tudjon a gyermek és mire tanítsuk, de jelzi azt is, hogy vallásos *nevelésünkkel* mit érjünk el. Mert a földolag mindig az, hogy a vallás-oktatással a *szív* legyen meg termékenyítve, ennek mélyén rakodjék le tanításunk eredménye és a vallásos érületben és a tiszta erkölcsben lelje kifejezését. Így akar tanítástervünk a vallásos élet tárgyainál eljárni és ha mi ennek a reánk bízott ifjúságnál megfelelőnk és feleljünk is meg, mert számot kell majd erről egykoron adnunk, akkor biztosak lehetünk benne, hogy a *vallásos érülettel* oly útravalót adtunk tanulóinknak, mely őket az élet viharában szövétnekként biztosan elkalauzolja és földi létünk végeljárásához — *Istenhez* — vezeti.

Hazánk újabbkori alakulásában a *nemzeti* eszme minden téren uralkodik. Magyarra tenni érzelemben és szóban e szép haza minden fiát, ez a magyar kulturintézmények első rangú földadata. Hogy ezen törekvés mily jogos, mily nagy érdekek fűződnek az egységes *nemzeti* gondolkodás és érzes összhangjához, hogy a nemzeti és állami létnek jövője ezen fordul meg, mindezt hosszasan fejtegetni mai nap, különösen mi magyar katolikus tanítók előtt, nem szükséges, de igenis szükséges rámutatnunk arra, hogy a magyar kath. népiskola mily hűen követi kilencszázados múltja hagyományait, mily erős és biztos kézzel nyul most is a jövőbe, amikor népiskoláinak *új* tanítástervet készít. Ebben egymás mellé helyezi az emberi élet két legfőbbesőbb ideálját: *Istent és hazát*. A katolikus magyar népiskola ezen két eszmény szolgálatában áll. Hirdeti az *Isten* félelmét és a *haza* szeretetét, nevel *vallásos* és *hazafias* szellemben. Vegye bárki is kezébe *új* tanítástervünket és az első szempillantásra arról kell meggyőződnie, hogy abban a *magyar nemzeti* irány nemesak az *alapvetés*, hanem a tanításterv úgy szólván minden ága e köré csoportosul és így a kath. magyar népiskola összes munkássága a nemzeti érület fölélesztésére, megszilárdítására és kifejlődésére fog irányulni.

A mi iskoláink évek hosszú során át mindig a leszólás, a lekiesnylés, a támadás céltáblái voltak és érdemszámba ment, vagy talán még megy is, a belénk kötés. Hogy ez mily igazságtalan eljárás, hányszor és hányszor igazolódott be. Legújában is az új népiskolai törvényjavaslat mozgalmában mi voltunk a nemzeti irány legelső harcosai, mi mutattuk meg leghelyesebben a jövőre követendő utat és im most itt van az új tanításterv, amelynek *nemzeti, hazafias* iránya, a nemzeti nevelés

és tanítás terén kifejtendő munkásságunkkal a mi iskoláinkat állítja a legelső sorba. Talán végre mégis *elémolnunk* a bántó hangok és megérjük, hogy a katolikus magyar iskola az őt méltóan megillető megbecsülést és tiszteletet mindenkivel szemben kivívja és elismertetvén azon kulturális és hazafias hivatás, amelyet végez, s fölvirágzására a magyar nemzet minden fia közrehatni fog. Mi pedig a magyar katolikus népművelődés munkásai az új tanítástervünkben lefektetett bőles irányítást követni fogjuk, hogy a jövő nemzedeket előkészítsük a *«nemzeti élet ideális törekvéseire»*.

A mai kor más igényeket támaszt a népiskolával szemben, mint ezelőtt. Amíg a régebbi időben az olvasás-írás és némi számvetéssel beérhette a népiskola, addig mai nap sokkal nagyobb a vártakozás. Erre a társadalmat az élet rohamos fejlődése és a megnehezedett idők járása kényszeríti. Hogy az egyén a mostani sanyarú megélhetési viszonyokban helyét megállhassa, az iskola részéről a *gyakorlati* tudás és az életkövetelle ismeretek köréből alapos előkészítésre van szüksége. De nemesak az ismeretbeli tudást illetőleg kell a gyakorlati élet követeléseit szem előtt tartanunk, hanem a *nevelési* iránynak is a mai társadalmi viszonyokhoz kell alkalmazkodnia. Nem e cikk keretébe való ennek részletezése, de érthető, mit akarok mondani. A tanítás terén a gyakorlati irány azt követeli, hogy minden fölösleges dolgot, aminek a tanuló egyéb hasznát nem veszi, mint azt, hogy legyen mit felejtenie, mellőzzünk; mert értéke csak annak van, amit a tanuló értelmi fölfogásával öntudatosan magáévá tett és ami praktikus tudását bővíti. A nevelés terén pedig, tekintettel a gyakorlati élet irányára, főleg a munka megkedvelésére, annak megbecsülésére és az ebből folyó erkölcsi tulajdonságok apolására kell törekednünk.

Mennyiben felel meg új tanítástervünk a gyakorlati élet ezen követelményeinek? Új tanítástervünkben az iskola gyakorlati munkássága a legélesebben domborodik ki, amit az egyes tanítási ágak elé kitűzött *cél* mutat. «A nyelvtani magyarázatok főleg a nyelv *írásbeli* helyes használatára képesítsenek». A terjedelmes nyelvtani anyagból a *gyakorlati* részt világosabban körvonalozni már nem lehet. Mily erős praktikus érzékre mutat azon megállapodás, hogy a haza földjének és viszonyainak megismerésével a tanuló mind a hat osztályban fog foglalkozni, hogy a *haza* ismerete a gyermek vérevé váljék. Ugyanezt mondhatjuk a polgári jogok és kötelességek céljáról is: «hogy alkotmányos jogaival majdan élni, kötelességeit teljesíteni tudja és *akarja* is.» A számolással azt akarja tanítástervünk elérni, hogy következetes gondolkozásra és ezzel az *életben* előforduló számolási és egyszerűbb mérési esetek biztos megfejtésére vezessen. Ismeretek a természet köréből. Cél, hogy a gyermek általuk Istenhez emelkedjék, hogy a nemzet anyagi emelkedése, a földművelés és ipar fejlődése előmozdítassék. Hozzájárulnak ehhez a gazdasági tudni-

valók és az egészségügyi közlemények. Végül a gyakorlati ügyességeknél szépen mondja, hogy sa gyermek munkaszeretét fejleszteni és őt tervszerű munkálkodásra *nevelni* akarjuk.»

Ímre így akár új tanítástervünk nem az iskolának, hanem az *életnek* nevelni és tanítani, hogy ezzel az életbe hasznosítható tudást vigyen.

Jelen közleményemmel új tanítástervünknek csak ezen három jellegzetes fővonásával akartam foglalkozni, ha kedves szerkesztőnk megengedi, egyes részletkérdéseket külön fogok méltatni.

Adja a jó Isten, hogy új tanítástervünkhöz fűzött reményeink minél teljesebb mértékben beteljesedjenek!

Pózsony.

Mihalicska János.

A kötelességérzelme a keresztény nevelésben.

A lelki élet ismerete nevelési szempontból fontos. A gyermek lelki életének ismerete és megfigyelése nélkül a kereszténynevelő tanító, kövendő nevelői eljárását (módszerét) nem állapíthatja meg. A ker. nevelő tanítónak tudnia kell, hogy a lélek fejlődése a testnövekedésével karöltve jár, emélfogva a lélek képezését és nemesítését, növendéke lelkének természetével és fejlődésével párhuzamosan, fokról-fokra kell megállapítania; továbbá, hogy a gyermeklelket úgy képezheti, művelheti, ha megmutatja neki a helyes irányt: az ismeret és tudás útját, érzelmein és vágyain uralkodni megtanítja. Figyelemmel kell tehát kísérnie növendéke kedélyállapotát, melyet az érzelmek támasztanak a lelkében, hogy a szívére hatva, lelkét a nemesebb érzelmek iránt fogékonytá tegye...

Az érzelem annak a nyilvánulása, melyet az érzetek, képzetek öntudatunkra, egész szervezetünkre gyakorolnak. Az érzelmek többfélék. Az értelmi érzelmek azok, amelyek gondolkodásunk által, gondolkodásunk közben keletkeznek. Ilyen értelmi érzelem a kötelességérzelme is...

A kötelesség nem más, mint emberi mivoltunkból a mások (Isten, embertársaink, vallásunk, hazánk stb.) iránt való viszonylagos tartozás. Valányszor az a gondolat támad bennünk, hogy nemcsak *önmagunkért* élünk a földön, nemcsak *önmagunkért* vagyunk teremtvé, hanem Istentől és emberektől elhagyatva el kellene veszniünk, emélfogva nekünk is vannak bizonyos tartozásaink, amiket Isten és embertársaink iránt erőnk-höz mérten le kell rónunk: *ez a kötelességérzelme.*

A nevelő-tanító keltse föl a gyermek érdeklődését a kötelességérzelme iránt, ismertesse meg vele összes kötelességeit, fejlessze, ápolja ez érzelmet lelkében, hogy lelki fejlődésével együtt erősödjen kötelességérzete.

A kötelességérzelmeinek fölébresztésére és fejlesztésére legelső eszköz: *a szoktatás.* A gyermeket úgy szoktathatjuk kötelességeinek teljesítéséhez, ha fölébresztjük benne a kötelességérzelme

iránt való vágyat, a fogékony gyermeki lélek figyelmét fölhívjuk arra, miszerint gyenge korához már neki is vannak bizonyos kötelességei, melyeket teljesíteni tartozik.

Ha a gyermeket rávezetjük arra a gondolatra, hogy Istentől, szüleitől mily sok jót nyer, s így az Isten iránt való kötelességből: a hálaadás, imádkozás stb., a szülők iránt való szeretetből pedig a szófogadás, tisztelet, engedelmesség stb., kötelességei; továbbá, hogy még testvéreivel, lelkébáráival, tanulótársaival, hitével, hazájával stb., szemben is vannak köteles tartozásai, ezen kötelességek pontos teljesítését megkívánja tőle, úgy kötelességeit már mint gyermek *megszokja.* Ily megszokást természetesen csak megfelelő nevelés adhat, mert ferde nevelés által a gyermek kedélye, erkölése eltompul, eldurvul.

Növendékünket a veleszületett hajlandóságnál fogva *erkölcsi megszokásra* kell vezetnünk, ami úgy áll elő, ha kötelességeit már gyermekkorában folytonosan és annyira gyakorolja, hogy ezen erkölcsi irányu eselekvés természetévé válik.

A példának a hatása nevezetes befolyással van a kötelességérzelmeinek a nevelésére. Ha a gyermek a körülötte forgó egyenektől (szüleitől, nevelőitől, tanítóitól, hozzátartozóitól) azt látja, hogy ezek minden dolgukat rendesen végzik, kötelességeiket bármely tekintetben is pontosan teljesítik, úgy a kötelességérzelme iránt fölhívják a figyelmét, a gyermek mintegy ellesi tőlük kötelességeiket, mivel a fogékony gyermekkorban a külső behatások (példák, útmutatások stb.) hathatósan élénkítik az érzelmeket.

Bátran elmondjuk, hogy a ker. nevelő-tanítónak kötelességei teljesítésében valóban *tündökölnie kell.* Jó példával, útmutatással járhat növendékei előtt, ha kitűzött feladatának, kötelességeinek szigorú pontossággal felel meg.

Harmadik eszköz a kötelességérzelmeinek a nevelésében *az oktatás.*

Mint már említettem, az érzelem gondolkodásból ered. Minél helyesebben gondolja és itéli meg a gyermek a körülötte létező, vagy történő dolgokat, annál élénkebb az érzelme. Oda kell tehát törekednünk, hogy az oktatás által érzelmeinek helyes irányt adjunk, érettebb növendékeinket *önismeretre* kell vezetnünk, hogy indulatain és szenvedélyein uralkodjunk és nemesebb érzelmeit ápolja. Oktassuk, tanítsuk tehát a gyermeket, hogy meggondolva, tudva teljesítse kötelességeit!...

Ez érzelem ápolására szükséges, hogy a gyermeknek mindig szabjunk bizonyos, korához, erejéhez és képességéhez mért teendőt, melynek teljesítését szorosán, következetességgel kívánjuk meg tőle, hogy már korán megszokja és hiven teljesítse kötelességét.

Ha a ker. nevelő-tanító növendéke előtt összes kötelességeit föltárta és növendéke a megismert kötelességek pontos teljesítését megszokta, úgy ez érzelem nevelésében célját, már a jövőre nézve is elérte, mert tanítványa, az erkölcsi meg-

szokásból kifolyólag, mint ifjú, mint férfiú is buzgón fogja kötelességeit teljesíteni.

Jól jegyzi meg Szitnyai a kötelességérzelmeiről, * hogy *«úgy az ifjára, mint férfúra nézre szebb és fontosabb életelre aligha van. Vannak olyan dolgok, amelyeknek hirdetésébe nem szabad befáradnunk. Ilyen kötelességérzelme is. «Próbáld teljesíteni kötelességedet és megtudod, mi vagy!» — mondja a költő. És valóban a férfi jellemnek leg-tisztább képét akkor kaptuk, ha őt kötelessége teljesítésében nézzük».*

Haladó korunk *szellemi betegségei* között találjuk a *kötelességérzelmének az átompulását*. A társadalmi életnek ezer bűne és vétke legnagyobb-részt mind ebből ered.

Vagy a mai kor hitetlensége és vallástalansága, mely napról-napra mindinkább terjed, nem-e a kötelességérzelmének a fogyatkozásából származik-e? Vajjon az Istent tagadó, vallást gúnyoló, hitetlen (szabadgondolkodó) teljesíti-e kötelességeit, amelyekkel Teremtője, vallása, hite iránt tartozik? Az önző, a dicsőség-hajhászó, hasznosító szemellett tartja-e hazája, felebarátaival szemben fennálló kötelességeit?!... Oh, nem!...

Hovatovább gondolunk, látjuk azt, hogy korunk felvilágosodott (?) embereiből és szelleméből a kötelességérzelme ki van halva...

Tapasztalásból tudjuk, hogy bizonyos ismeretek nélkül meg sem élhetnénk. Tehát a jelenkor emberének bizonyos tudással, ismerettel kell az életbe lépnie. De ismernie kell a maga és mások iránt való kötelességeit is! Ha pedig a társadalom minden egyes embere pontosan teljesíti kötelességeit, úgy a mai társadalom, a jelen kor szellemétől megtisztulva, a *kötelességérzelmének a jegyében átalakulva, újraszületik*, mert a ferde világnézetek ostromló kísérletei megtörnek kötelességérzelmének erős falán!

Használjon föl minden alkalmat a ker. nevelő-tanító az érzelem nevelésére: csepegtesse növendekéi lelkébe a kötelességérzelmét, hogy azok felnőtt korukban Isten, szülők, embertársaik, hitük, hazájuk, családjuk stb. iránt való kötelességük teljesítésében valóban tündököljenek!...

Ha a ker. nevelő-tanító megteszi kötelességét, úgy növendekéi egykor a keresztény szellemben átalakult magyar hazánknak kötelességszerető tagjai lesznek!...

Tarnaszentmiklós.

Dalkay Dezső.

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

A tisztviselők párber-fizetése. Közöljük a tisztviselők párber-fizetésére vonatkozó két miniszteri határozatot, hogy az ország tanítószolgái e részből keletlenül tájékozva legyen. I. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől 2843. szám. Nagyméltóságú Püspöki Kar! Nagyméltóságodnak m. évi július hó 8-án 2062. sz. a. arra vonatkozólag előterjesztett kérdésére nézve: kötelesek-e az állami, törvényhatósági és városi tisztviselők és nyugdíjasok fizetésük, illetve nyugdíjuk után egyházi és iskolai adózatokat teljesíteni, van szerencsém tiszteletteljesen érte-

* L. Szitnyai Elek: *«Tudományok» c. munkáját.*

síteni, hogy a magyar minisztertanácsnak 1887. évi március hó 26-án 3. sz. a. hozott határozata szerint az állami tisztviselők és szolgák ebbeli minősége általában véve nem szolgál jogalappal arra, hogy azok a *hátfelekezeti adóktól fölmentessenek*. Ha ez áll az állami tisztviselőkre, ugyanazon elvnek kell alkalmazást nyernie a törvényhatóságiak és városiakra is, amint hogy a vezetésem alatt álló miniszterium többször kimondotta azt, hogy az a kérdés, vajjon a tisztviselők felekezeti adóval megterhelhetők-e vagy sem, egyesek konkrét panaszra alapján a közigazgatási hatóságok által fokozatos határozatokkal intézendő el a fontú elv figyelembe vételével. Fogadja Nagyméltóságod kiváló tisztelőmet őszinte nyilvánítását. Budapest, 1-98 január hó 23-án. Wlasics, s. k. Ezen elvi jelentőségű miniszteri határozat alapján a tiszafüredi róm. kath. egyház az állami és közigazgatási tisztviselők és azok szolgálaira kivetette az évenként fizetendő 8 kor. egyházi adót (párbert), mit az állami tisztviselők és azok szolgálói a maguk részéről sérelmesnek találtak s az ellen a közigazgatásnál panaszt tettek. A közigazgatási bizottság a főszoigabírószághoz tette át a panaszt tárgyalás végett, ahol is kimondatott: hogy az állami tisztviselők tartoznak párbert, egyházi adót fizetni, úgy a közigazgatási bizottság, mint Heves vármegye alispánja szintén kötelezőnek mondotta ki az állami tisztviselőkre a párber-fizetést. Felelőbizés folytán a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez kerülvén az ügy, onnan e tárgyban az alább közölt határozat érkezett. H. 44660/905. szám. Magyar kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter. Cs. J. és társainak párberszolgáltatás tárgyában a folyó évi február hó 20-án 2648. sz. a. kelt jelentésére hivatkozva, a közlemények 7. alatti visszazárasa mellett értesítem a tek. alispáni hivatalt, hogy a tek. alispáni hivatal által 36-4820/kb. 904. sz. a. hozott határozatát megváltoztatásával Cs. J. kir. járásbíró, Zs. F. kir. adótárnokot, H. S. kir. telekkönyvvezetőt, S. A. járásbírói írnokot és Cs. J. adóhivatali ellenőrt, mint honoratiorokat, párberszolgáltatási kötelezettség alól fölmentem: ellenben H. J. adóhivatali szolgát és F. J. hivatalszolgát, mint olyanokat, kik állásuk után honoratioroknak nem tekintendők, párberszolgáltatásra kötelezem. Általános hazai jogszokást képez ugyanis, hogy a nemesek és honoratiorok, mely utóbbiakhoz a köztisztviselők is tartoznak, párbert fizetni nem kötelesek, hanem u. n. libera stóiaók, azaz dupla stóilával adóznak. E mai napig fennálló jogállapot tehát, amint azt a vezetésem alatt álló miniszterium már számtalan esetben, így az iratok közt másolhatban elfekvő 48875/96. számú rendeletében is kimondotta: oly közjogi intézménynek tekintendő, melyet semmiféle hitközségi alapszabályok, önkéntek megajánlása esetét kivéve, — meg nem szüntethetnek. A köztisztviselőknél ezen párber-fizetési mentessége azonban ki nem terjeszthető és más, szorosán vett egyházi adózásra per analogiam nem alkalmazható, mert sem a nemesek, sem a köztisztviselők mint honoratiorok az egyházi adózás alól mentességet nem élveznek. H. J. adóhivatali szolga és T. J. hivatalszolga azonban, állásuknál fogva honoratioroknak, azaz értelmiségnek nem tekinthetők és így ezek e címen párbermentességet nem igényelhetnek. Budapest, 1905. október hó 13. Lukács, s. k. Beküldte: Tiszafüred, *Knapok Imre*, kántortanító.

KÜLFÖLDI TANÜGY.

Német tanítók fizetése. Az egyes német államokban meglehetősen különböző a tanítók fizetése, de újabban arra törekednek a kormányok, hogy lehetőleg egyformává tegyék azokat, vagy legalább a különböző életviszonyokhoz képest közelebb hozzák. A *hesseni* nagyhercegségben például már több év előtt megállapították, hogy a tanító fizetésének szolgálati éveinek letelével legalább évi 2800 márkáig kell emelkednie, ami közel 3000 koronának felel meg, s így

meg a falusi tanító is ottan nagyon fizetes nyugdíjban töltheti el hátralévő napjait. Hessen példát most a *badeni* nagyhercegség is fogja követni, s ebben szinten 2800 márkát alapítottak meg s végső fizetésnek minimumaként. Az utóbbi államban azonban a tanítóknak még egy másik törekvésük is van, az tudniillik, hogy sorozzák be őket az állami tisztviselők rangosztályaiba. Nem regén tudvalevőleg nálunk. Magyarországon is kifejezett voltak ebbeli kívánságuknak, amivel elérték volna szolgálati viszonyaiknak szabályozását, az évi 1000 korona fizetési minimumot, valamint lakberkendősüknék szabályozását is. A magyar kormányok azonban ebben épen úgy nem mernek belemenni, mint más államok kormányai, s a *badeni* kormány sem szándékozik teljesíteni tanítóink ebbeli kívánságait. Szóval véleményünk szerint még nagyon sok idő fog elmúlni, amikor már az egész világon ki lesznek emelve a tanítók régi pártiaszerű állapotukból.

VEGYESEK.

Kitüntetés. Dr. Városy Gyula, legkegyelmesebben kinevezett kalocsai érsek, má még székesfehérvári megyéspüspök ur a napokban nevezte ki *Schmol* Zsigmond törökbalinti és *Kovács* József eresi-i kántortanítót a törökbalinti, illetve az eresi-i róm. kath. iskolák igazgatójává, természetesen a plébános mint elsőigazgató jogának teljes epségben tartása mellett. Mikor e kettős kinevezést örömmel hozzuk nyilvánosságra, hogy mindenki lássa, mily atyailag gondoskodik a kegyelmes főpásztor székesfehérvárii időzésének immár utolsó napjaiban is a kath. iskolákról, egyúttal őszintén és melegen gratulálunk úgy a törökbalinti és eresi iskolának, mint különösen a két kitüntetett kiváló tanfőúrának, kik végre elnyerték sokszoros érdemeiknek méltó jutalmát. Ad multos annos!

A kath. tanítók segélyalapja. A Kath. Tanítók Országos Segélyalapjának székebbi bizottsága f. hó 11-én Budapesten a központi szemináriumban értekezletet tartott, amelyen értesülésünk szerint az alap fejlesztésének módjait vitatták meg. Állítólag elhatározták volna, hogy a tanítói árvaoházát Esztergomban állítják föl s megbízták dr. *Walter* Gyula prelátest elnököt, hogy ez ügyben beletársa szerint eljárjon. A határozat lényegét helyeseljük, de véleményünk szerint helyesebb, ha egy ily fontos ügynek kivétel mindenben bizottság teljesíti. Az értekezleten jelen voltak dr. *Walter* Gyula prelátest elnök, *Stark Gy.* elnök, *Dobrossy* Atajos és *Baksay* József főtanfelügyelők, *Bertalan* Vince és *Bobory* János egyesületi tagok. A bizottság lapjai értekezlet után a központi szeminárium osztályához voltak hivatalosak ebédre, hol *Kriszán* Mihály helyettes rektor nagy szeretettel és lelkesedéssel fejezte ki tiszteletét a kath. tanítóság iránt.

Mailath erdélyi püspök a nemzeti kultúráért. Az erdélyi róm. kath. státus közgyűlése jegyzőkönyvileg fejezte ki köszönetét Mailath püspöknek, aki egyházi, iskolai és nevelési célokra a lefolyt évben 118,045 koronát ajándékozott a különböző intézeteknek és testületeknek.

Mayer püspök a tanítókhoz. A szatmár-agoesamegyei róm. kath. néptanító-egyesület elnökéhez a következő főpásztori sorokat intézte: „A szatmár-agoesamegyei róm. kath. néptanító-egyesület szíves üdvözléte nagy örömmel tölti el lelkemet, mivel azon bosszú tapasztalaton alapuló erős meggyőződésben vagyok, hogy a tanítóegyletek úgy egyházi, mint hazafias nagy missziót teljesítenek a tan- és nevelésügy előmozdítására, a hitélet fejlesztésére és a nép anyagi helyzetének és jólétének

emelésére. Magam is életem nagy részét a tanári széken töltöttem el, s negyedszázados egyházmegyei tanfelügyelőségem alatt a nemzet napszámomai szívemhez nőttek, anyagi helyzetük javítása képezte mindig szívem vágyainak legfőbb fohását. Midőn ezeket Főtisztelendőségednek s az egyesület tagjainak tudomására hozom, biztosítom egyúttal, hogy a tanító-egyesületi élet emelése, a róm. kath. tanügy hű ápolása és fejlesztése képezi majd főpásztori gondjaim legfőbbikét. Fogadja úgy Főtisztelendőséged, mint az egyesület minden tagja szíves üdvözlétek- és jókívánataikért halás köszönetem nyilvánítását azon kérelemmel, hogy gyengességemet a tanítók Esményképéhez ezután is intézendő ájtatos imákkal támogathatni sziveskedjenek. Kalocsán, 1905. november hó 11-én. Főtisztelendőséged jóakaró főpásztora: *Mayer* Béla legkegyelmesebben kinevezett szatmári püspök.

Kaptalani helynök. A kalocsai főkaptalan dr. Mayer Béla szatmári püspökké történt kinevezése folytán kaptalani helynöké egyhangulag dr. Boromissza Tibort választotta meg.

Iskolaszék köszönete. A hajóthi róm. kath. iskolaszék nov. 9-én tartott gyűléséből kifolyólag kifiratot intézett a herceggymáshoz, melyben halás köszönetét fejezi ki a főpásztornak az adományozott 6000 koronáért, mellyel lehetővé tette, hogy a beszüntetett állami iskola helyett a kath. iskola újból visszaállíttassék. A hitközség ezen segéllyel építi a kath. iskolát. A gyűlés egyben köszönetet szavazott Schwetz Vilmos kir. tanfelügyelőnek is, ki tárgyalagos előterjesztésével meggyőzte a minisztert, hogy az állami iskola felállítására abszurdum Bajóthon.

Halálozás. *Pongor* György róm. kath. kántortanító f. hó 14-én, élete 60. tanítói működésének 38-ik évében, hosszas kínos szenvedés és a haldoklók szentségeinek ájtatos fölvétele után Csipkerekén elhunyt. Boldogulniak hült tetemeit folyó hó 16-án temették el általános részvét mellett. Az örök világosság fenyekedjék neki!

Felelős szerkesztő: **Ember** Károly.

PÁLYÁZATOK.

Besztercebányai egyházmegye.

A jecenyi róm. kath. iskola II. tanítói állásra *nov. 25-ig* pályázat hirdetetik. Javadalmazása 800 korona, egyszobás lakás. Tanítónök is pályázhatnak. Kérvények *Hyoss* József esperesplébánoshoz, Garampéterbe küldendők. 670 1—1

Győri püspöki megye.

Egyházaskeszői róm. kath. osztálytanítói állásra pályázatot hirdetünk. Fizetése: 800 kor., bútorozott szoba, fűtés. Pályázatok az iskolaszékhez (*november 25-ig*) küldendők pósta: Marcaltó. Pályázhatnak kántorságra képestített okleveles tanítók. *Elnökség.* 663 1—1

Kassai egyházmegye.

A tarcaszentpeteri (Sáros m., n. p. Kende, vasuti megállóhely) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetetik. Jövedelme 1224 kor., tanteremfűtés címén 60 kor. Két szobából álló lakás és megfelelő gazdasági épületek. Választás napja *november 28.* személyes megjelenés kívántatik. *Krucsik István*, sóvári ker. esperes. 668 1—1

Pécsi egyházmegye.

A tolna-mőzsi róm. kath. iskola újonnan szervezett osztálytanítóságára pályázat nyitattik. Jövedelme: államszegély 400 korona, a községi pénztárból előleges havi részletekben 400 korona, lakbér és kertilletmény váltásául 200 korona. Kötelessége: egy osztályt a nm. püspöki kar tanterve szerint tanítani és nevelni. Tannyelv magyar

és német. Pályázó férfitanítók felszerelt kérvényeiket november 25-ig nyújtsák be. A róm. kath. iskolászék. 667 1-1

Székesfehérvári egyházmegye.

Az eressii uradalomhoz tartozó sinatelepi róm. kath. uradalmi osztályban iskola tanítói állására november 24-iki határnappal pályázat hirdetik. Jövedelme: készpénz 320 kor., vizsgadíj címén az uradalom részéről 31-50 kor., tandíj a pusztai családok részéről körülbelül 100 kor., 6 q buza a 15 kor. = 90 kor., 9 q rozs a 12 kor. = 96 kor., 4 q árpa a 11 K = 44 kor., 400 □ öl kert 10 kor., 1200 □ öl árpaföld 30 kor., egy darab tehen tartás téli és nyári takarmányozással 100 kor., 2 öreg és 2 fiatal sertés legeltetés 16 kor., szabad fűtés 150 kor., szabad lakás 100 kor., korpótlék. A szünidő alatt az uradalommal is van jövedelemre kilátás. Képesített tanfériak pályázhatnak. Szabályszerűen felszerelt kérvények méltóságos gróf Wimpffen Siegfried urhoz intézve, az eressii uradalom Józsiág-igazgatóságához, Ercsibe küldendők. Az állás azonnal elfoglalandó. 657 2-2

Szombathelyi egyházmegye.

A kocsii (Vas m.) kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Jövedelme 10 magyar hold föld, haszonbéri értéke 230 K, 34 mérő rozs 170 K, 2 öl fa tölgvágya 48 K, készpénz államsegély s egyebekben 378 K és tisztességes lakás. Pályázati határidő december 1. Tanítónők is pályázhatnak. Kérvények a sági plébaniához küldendők. 669 1-1

A esákányi róm. kath. kántortanítói állomás, Nagy Károly kántortanító úr nyugalmaztatása folytán 1906. évi január 1-én üresedésbe jön. Ezen állásra f. 1905. évi december 5-re pályázat nyitattik. Javadalma: szabad lakás, 2 szoba, konyha, kamara, gazdasági épületek, házikert. A kántortanítói díjével szerint 1030-24 korona. Pályázók kéretnek f. évi december 5-én délelőtt 9 órára a választásra személyesen megjelenni. Az állomás 1906. jan. 1-je után elfoglalandó. Kérvények az iskolászék elnök urhoz küldendők. 666 1-1

Veszprémi egyházmegye.

A 42. számban hirdetett nagyannai osztálytanítói állomásra pályázat nov. 26-ra megújítottik. Iskolászék. 664 1-1

Váci egyházmegye.

A mogyoródi (Pest m.) róm. kath. másodkántortanítói állásra nov. 26-ig pályázat hirdetik. Jövedelme: a hitközségtől 700 kor., községtől a leányismétlősök tanításáért 80 kor., Piti-féle alapítvány kamatai 120 kor., 2000 □ öl szántóföld 40 kor., 2 szoba, konyha, kamra és 296 □ öl házikert. Kötelessége a III-VI. osztály és leányismétlősök tanítása és néha a kántorságban segédkezés. Választás f. hó 26-án d. u. Kérvények nagys. és főtiszt. Szépligeti Ferenc, pápai kam. pléb. úrhoz küldendők. Mogyoród, 1905. nov. 11-én. Zsákovits Lajos főtanító. 662 1-1

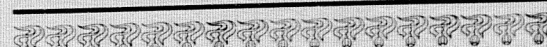
Kántorságra ajánkozik, ideiglenesen is, Mihályi László nyugalmazott kath. tanító. Idrány, u. p. Garadna, Abaúj megye. 665 1-1

A kitünően bevált s kiválóan szép dallamokra írt
Magyar Kántor temeio-, búcsuzató- és miseének gyűjteményes könyv kapható, füzve 2, kötve 3 koronáért
Biczók kántornál, **Torontáltordán.**
570 7-10

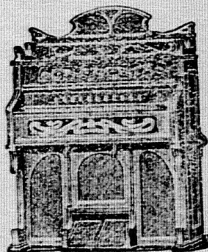
Boldogult Csima István főkantort országszerte ismeretes kitünő összeállítású 250 válogatott...

gyászmiseéneket
tartalmazó énekkönyve mélyen leszállított áron (4 írt helyett 2 írt 50 kr.-ért) kapható az elhunyt özvegyénél Kiskunfélegyházán...

Jul. Heinr. Zimmermann, Leipzig.
Üzletek: Sz.-Pétervár, Moszkva, Riga, London.

Legjobb szerkezetű házi-, iskola-, koncert- és templom-harmoniumok gyára.

Egyedüli képvis. Magyarorsz. részére

Ferdinand Hörl
Pozsony, Ventur-u. 24.

Kérjünk 3. számú árjegyzéket orgonaharmoniumokra. Szállítás eredeti gyári arakon.

Orgonaépítési műintézet.

RIEGER OTTÓ

villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udv. orgonagyára
Budapest, VII., Garay-utca 48.

cs. és kir. udvari szállító, a Szentsír lovagja, a Ferenc József-rend lovagja.

A párisi s bécsi világkiállításon kitüntetve.

484-53)
Legolcsóbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta legnyomású csőrendszert (pneumatikai) tartós, nemes hangú orgonákat szállít. 30 év óta 980 orgonát szállított. Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat a legmersekelebb árban és lelkismeretes pontossággal teljesít. — Orgona jókarban tartását mersekelte árban elvállalja. Tervezetek és rajzok kivanatra díjmentesen.

Uj imakönyv jelent meg!!

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent új imakönyv áhítatos szövegét Demény Dezső írta, mely a katolikus hívek vallásos ihletét kívánja ápolni és emelni.

Ezen imakönyv bármelyik kötésben alkalmi ajándéknak a legmegfelelőbb.

Kaphatók a következő kötésekben:

Egyszerű kiadás kép és keretrajzok nélkül.

Vászonkötésben	K 1.60	Chagrin bőrk., arany metsz.	K 3.60
Bőrkötés, vörös metszéssel	„ 2.60	Longre	„ „ „ „ 6.
„ arany	„ 3.—	Ecrasse	„ „ „ „ 8.—

Ugyanaz díszkiadásban:

Fra Angelico képeivel és művészi kiváló színnyomatú keretrajzokkal. Ezen finom kiadás árai a következők:

17. számú kötés. Chagrinbőr, sima tábla, préselés nélkül	16.50 kor.
18. „ „ Maroquinbőr, „ „ „ „	20. — „
19. „ „ „ „ moirée előzők	23. — „
21 a) „ „ „ aranymonogram	20. — „
21 b) „ „ „ sima tábla, aranykerettel	23. — „
22 a) „ „ „ „ „ aranyk., moirée előz.	26. — „
22 b) „ „ „ „ „ eredeti mozaikbetét,	35. — „
27. „ „ Bagariabőr, sima tábla, aranymonogram	22. — „

☛ A 17—27. számú kötések különféle színben kaphatók. ☛

A megrendelést azonnal elintézik

a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

könyvkiadóhivatalában:

könyvkereskedésében:

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

Budapest, IV., Kecskeméti-utca 2. sz.